

27.1.2023

Ympäristöministeriö

kirjaamo.ym@gov.fi

PL 35

00023 Valtioneuvosto

Viite: Luonnos kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Diaarinumero: VN/21836/2021

Suomen Latu ry:n lausunto luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Suomen Latu kiittää mahdollisuudesta lausua Kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta 2035. Suomen Latu on ulkoilualan järjestö, jossa on 184 jäsenyhdistystä ja yli 92 000 jäsentä. Ulkoilun hyvinvointivaikutukset ovat hyvin laaja-alaiset ja uuden strategiamme visiona onkin, että kaikki löytävät mielekkään tavan ulkoilla ja nauttia luonnosta.

Suomalaiset ulkoilevat ja nauttivat luonnosta erittäin suurin joukoin: Luonnonvarakeskuksen (Luke) vuonna 2022 julkaistun ulkoilututkimuksen (LVVI3) mukaan suomalaisesta aikuisväestöstä (15–80-vuotiaista) 96 prosenttia harrastaa ulkoilua. Ulkoilua harrastetaan keskimäärin 3,5 kertaa viikossa tarkoittaen jopa 740 miljoonaa virkistyskertaa vuodessa. Kun tämä harrastuskertojen määrä laajennetaan koko Suomen väestöön, puhutaan jopa miljardista ulkoilukerrasta vuosittain.

Viimeisin tutkimukseen perustuva näyttö suomalaisten paljosta ulkoilun harrastamisesta on viime vuoden syksyllä julkaistu EU:n liikuntabarometri, jonka mukaan Suomi on EU-maiden ulkoilevin ja samalla myös liikkuvin kansa.

Haluamme kiittää, että ulkoilun ja luonnon virkistyskäytön (jatkossa lausunnossa käytetään näistä yhteisnimitystä "ulkoilu") merkitys tunnistetaan kansallisessa luonnon monimuotoisuusstrategiassa: strategian yhdeksi tavoitteeksi on määritetty, että jokaisella suomalaisella on arjessaan pääsy monimuotoiseen luontoon (s. 77).

Ulkoilun merkityksen perusteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle on myös ymmärretty strategiassa hyvin: "Luontosuhteen muodostumiseen vaikuttaa merkittävästi luonnossa vietetty aika. Säännöllinen luonnossa oleilu voi lisätä luonnon arvostusta, kiinnostusta luonnonsuojeluun, maisemien hoitoon tai lähivirkistysalueiden merkitykseen. (s.64)"

Suomen Latu toteaa ulkoilun olevan monella tavalla tärkeä osa aikamme yhden suurimman haasteen ratkaisua eli luontokadon pysäyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden edistämistä. On tärkeää, että ekologisen vastuullisuuden lisäksi näemme sosiaalisen ja kulttuurisen vastuullisuuden tärkeyden, kuten ulkoilun, luontosuhteen vahvistamisen, jokamiehenoikeudet tai järjestöjen roolin, osana luontokadon pysäyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden edistämistä.

Ulkoilu hyvin toteutettuna suojelee luontoa. Ensinnäkin ulkoilun mahdollistamat alueet suuntaavat virkistyspainetta pois luonnonarvoiltaan tärkeiltä ja herkiltä alueilta. Toisaalta pelkät ulkoilun mahdollistamat alueet eivät riitä, vaan tarvitaan myös toimivia ja saavutettavia ulkoilun olosuhteita. Olosuhteet ohjaavat ulkoilua halutuille reiteille ja kohteille. On myös näyttöä siitä, että ulkoilureitit lisäävät konkreettisesti monimuotoisempaa luontoa.

EU:n biodiversiteettistrategiassa on asetettu suojelualueverkoston kehittämiseksi tavoitteeksi, että suojelupinta-alan tulee kasvaa 30 prosenttiin Suomen maa-alueiden sekä merialueiden pinta-alasta vuoteen 2030 mennessä. Lakisääteisten suojelualueiden lisäksi suojelualueverkosto sisältää suojelua tukevat alueet. Monimuotoisuusstrategiassakin todetusti Suomen nykyisten suojelua tukevien alueiden tunnistaminen on kesken. Ensisijaisiksi suojelua tukevien alueiden -kohteiksi on Suomessa esitetty mm. valtion virkistys- ja retkeilyalueita.

Valtion virkistys- ja retkeilyalueet tulee ottaa osaksi suojelua tukevia alueita. Valtion virkistysalueilla- ja retkeilyalueilla ja ulkoilualueilla laajemminkin, kestävä ulkoilu on alueen tärkein ja ohjaava käyttötarkoitus. Näillä alueilla kestävä ulkoilu tulee ohjata entistä vahvemmin myös metsänhoidon toimenpiteitä; asiaan viitataan myös strategian sivulla 40:

”Metsien osalta suojelun tukialueiden kehittämisen painopisteitä ovat valuma-alue-lähestymistavan lisäksi esimerkiksi suojelualueiden lähialueet sekä virkistyksellisesti arvokkaat alueet, joilla harjoitetaan luonnon monimuotoisuutta selvästi tavanomaista paremmin huomioivaa metsätaloutta.”

Strategiassa on huomioitu myös lähiluonnon tärkeys:

”Terveyden edistämisen ja luontosuhteen vahvistumisen kannalta tärkeää on turvata lähiluonnon saavutettavuus, jotta säännöllinen luonnossa liikkuminen on mahdollista kaikille asuinpaikasta ja tulotasosta riippumatta. Tämä edellyttää, että lähiluonnon kysyntää ja virkistysmahdollisuuksien tarjontaa sovitetaan yhteen onnistuneesti etenkin kuntien kaavoituksessa (ks. myös luku 3.5.1). Yhteensovittaminen on tärkeää myös virkistysalueiden kulumisen ja ruuhkautumisen estämiseksi ja siten luontoarvojen säilymisen turvaamiseksi. (s.64-65)”

Lähiluonto on merkittävässä roolissa luontosuhteen vahvistamisessa. Taajamien aluesuunnittelussa tulee huomioida ihmisten kysyntä monimuotoisille ulkoilutarpeille ja lähiluonnon saavutettavuus samalla luontoa kunnioittaen.

Jotta tarjontaa on riittävästi suhteessa ulkoilun kysyntään, Suomessa tulee turvata riittävä rahoitus ulkoilun olosuhteiden ylläpitäjille, kuten kunnille, virkistysalueyhdistyksille ja säätiöille, sekä Metsähallitukselle.

Monimuotoisuusstrategian sivulla 76 todetaan “Esimerkiksi voimistuva luonnon virkistyskäyttö voi aiheuttaa maaston kulumista ja roskaantumista etenkin suosituilla ulkoilualueilla.” Toteamme voimistuvan luonnon virkistyskäytön mahdollisesti aiheuttamaan maaston kulumiseen ratkaisun olevan riittävä ulkoilualueiden ja ulkoilun olosuhteiden määrä ja reitti- ja aluesuunnittelu; siis riittävät resurssit kysyntään vastaamiseksi. Roskaantumisen estäminen vaatii taas mm. ohjeistusta ja riittäviä roska-astioiden määrää ulkoilualueilla.

Kansallisaarrettamme jokamiehen oikeuksia voimme hyvällä syyllä kutsua ulkoilumme sydämeksi. Tapahtuuhan erittäin suuri osa suomalaisten ulkoilusta jokamiehen oikeuksien nojalla, joten ne ovat korvaamattoman tärkeä osa luontosuhteemme vaalimista. Jokamiehen oikeudet tulee turvata ja viestintää niiden sisältämistä oikeuksista ja velvollisuuksista tulee edistää. On hienoa, että jokamiehen oikeuksien erittäin suuri merkitys tunnustetaan monimuotoisuusstrategiassakin:

“Tietämys jokamiehen oikeuksista ja niihin liittyvästä vastuullisuudesta luonnossa liikkussa on tärkeä tekijä luonnon virkistyskäytön kestävydessä. (s. 65)”

Lausuntonsa lopuksi Suomen Latu toteaa monimuotoisen luonnon olevan ensiarvoisen tärkeää niin itseisarvona kuin ulkoilijoille monimuotoisesta luonnosta saatavan laaja-alaisen hyvinvoinnin vuoksi. Luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi on tehtävä aiempaa enemmän toimia. Kestävä ulkoilu on tärkeää ottaa yhdeksi toimenpiteeksi näiden haasteiden ratkaisemisessa.